

---

---

# МЕДИЧНА ОСВІТА

---

DOI 10.29254/2077-4214-2017-4-3-141-250-254

УДК: 378.6.09:60:575 (477.53)

Звягольська І. М.

## ПРО НАСТУПНІСТЬ ЗМІН ОСВІТЯНСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА КАФЕДРИ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Вищий державний навчальний заклад України

«Українська медична стоматологічна академія» (м. Полтава)

Zviaholkska.iryna@gmail.com

На початку XXI століття внаслідок соціально-економічної діяльності багатьох держав і регіонів світу виникли такі ринкові умови, які призвели до значних змін у взаємодії системи освіти, в тому числі і медичної, та бізнесу. Виниклі зміни стосуються переорієнтації у сфері підготовки та подальшого працевлаштування випускників вищих медичних, і тепер окреслилась осучаснена модель професійної медичної освіти, яка заснована на таких принципах: орієнтація на практичну підготовку фахівців із врахуванням найкращих світових стандартів; врахування запитів роботодавців, їх кваліфікаційні вимоги, компетентнісний підхід; використання сучасних інформаційних баз освітніх технологій у навчанні; сертифікація освітніх програм на підставі міжнародних стандартів якості; надання студентам можливості вибору підходів до індивідуального оволодіння освітньою програмою. Сформована раніше модель професійної медичної освіти потребує суттєвих змін в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу, т.б. прийшов час змінити або трансформувати класичну (схоластичну) парадигму освіти на модернізовану-прогресивну парадигму, яка передбачає вже інший зміст, інші підходи, інші відношення співучасників навчального процесу та інший педагогічний менталітет.

В контексті зазначеного важливою, якщо не найважливішою, складовою педагогічного процесу навчання стає суб'єкт – суб'єктивна взаємодія його учасників або «педагогічна взаємодія» [1]. І на сьогодні всі прогресивні освітянські технології направлені на реалізацію цього способу педагогічної діяльності вищих через такі його особливості як предметна направленість, в якій співучасники об'єднані одною метою; експлікуванням; рефлексивною багато значимістю [4]. Саме такий спосіб педагогічної діяльності дає змогу відійти від застарілих положень парадигми освіти і спрямувати педагогічну взаємодію на розкриття потенційних можливостей суб'єктів – учасників навчально-виховного процесу. Підґрунтям вибудови партнерських взаємовідносин є головні засади гуманістичної спрямованості освітянського процесу, які визнають унікальність і неповторність кожної людини, її творчих

та інтелектуальних можливостей та необмежених потенцій до саморозвитку не тільки протягом навчання в стінах навчального закладу, але й протягом всього життя. Що цілком співпадає з філософією визначення вимог до фахівців, закладену в основу Болонського процесу та міжнародного Проекту Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING).

Що ж є відмінним з огляду на організацію фахової підготовки випускників вищих? При функціонуванні традиційної моделі навчання, яка передбачала монологічний виклад нового навчального матеріалу викладачем і опитувальні форми репродуктивного характеру студентів, складались переважно суб'єкт – об'єктивні взаємовідносини і відповідно до них формувались професійно-рольові установки суб'єктів освітянської діяльності та стилі взаємодії. За сучасних тенденцій розвитку світової економіки і вимог ринку праці визначеною стала необхідність інтенсивного розвитку не суб'єкт – об'єктивних взаємовідносин у навчальному процесі, а суб'єкт – суб'єктивних відносин між учасниками цього виду діяльності людства, що можливо тільки за умов практичної реалізації суб'єкт- діяльнісної освітянської парадигми, платформа якої включає комплекс осучаснених підходів та інноваційних технологій у системі освіти адекватних до вимог сучасності.

Модернізованим підходом до вирішення головного завдання сучасної вищої освіти є перетворення суперпозиції викладача та субординизованої особистості студента в особисто рівноправні сторони навчального процесу – партнери по співпраці. За такого перетворення викладач не стільки вчить і виховує, скільки розвиває у студента такі якості як мобільність, динамізм, конструктивність; актуалізує, стимулює студента до загального та професійного розвитку, створює умови для набуття особисто ним дієвих компетентностей, умови для його самоудосконалення на зараз й на майбутнє. Звісно, що успіх навчально-виховного партнерства залежить від організації умов для ефективної взаємодії емоційно-ціннісного досвіду викладача і студента.

Дієвими підходами до здійснення процесу педагогічної взаємодії за рекомендаціями сучасних вчених є персоналізація та діалогізація, які потребують адекватного включення особистісного досвіду викладача. При їх впровадженні повинна бути певна послідовність – від максимальної допомоги кожному студенту у вирішенні навчально-пізнавальних завдань до поступового нарощення їх власної активності аж до повної саморегуляції і появи відношень партнерства між викладачем і студентом [2,3]. Викладач ставить проблеми, обговорює їх зі студентами, планує і організує сумісну діяльність, а студенти вирішують поставлені перед ними задачі, набувають практичних навичок і вмінь, удосконалюють їх, оцінюють та інтерпретують одержані результати, і, отже, зміст навчальної дисципліни стає загальним об'єктом пізнавальної активності обох партнерів – той, хто навчає, і той, хто навчається. Результатом педагогічної взаємодії за цих умов спостерігається інтенсивний розвиток особистісних властивостей студентів, формування їх активної творчої позиції, формування навичок і вмінь, що матиме практичну реалізацію в професійній діяльності. Про актуальність відтворення педагогічної взаємодії нового типу свідчить те, що роботодавці-учасники Всесвітнього економічного форуму у Давосі (2016 р.) визначили 10 професійних навичок, які вже через 5 років будуть вирішальними на ринку праці: комплексне багаторівневе бачення проблеми; критичне мислення; креативність; уміння управляти людьми, мотивувати їх; взаємодіяти з людьми; емоційний інтелект; формування власної точки зору для прийняття рішень; клієнт орієнтованість; уміння вести переговори; гнучкість розуму [5].

Ефективність педагогічної взаємодії в значній мірі залежить від вміння викладачем займати рефлексивну позицію, а також створення комунікативних ситуацій в навчальному процесі вузу.

Основні принципи структурної вибудови сучасної моделі фахової медичної освіти, етапність формування компетентності студента-медика та зміст нових навчальних програм з дисципліни взято до уваги при проектуванні освітняського середовища кафедри мікробіології, вірусології та імунології. За цих умов здійснюється процес «адаптації» навчальної діяльності під конкретних студентів з врахуванням реальних обставин під час оволодіння ними таких компетентностей як практичні навички і вміння на базі теоретичної підготовки з дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія», яка є одною із провідних в системі доклінічної підготовки майбутніх лікарів. В той же час кожен викладач кафедри усвідомлює, що в період навчання студентів в вузі відбувається становлення професійно важливих рис особистості майбутнього спеціаліста, тому він в своїй роботі враховує взаємодію середовища кафедри і особистості студента і проектує не тільки навчальні педагогічні системи та процеси, але й обов'язковому порядку педагогічні ситуації як ситуації розвитку особистості. За таких умов згідно з вимогами стандарту вищої медичної освіти України кафедра мікробіології, вірусології та імунології за-

безпечує дієвого набуття студентами таких видів компетентності як інтегральні, загальні та спеціальні. Обраний вектор освітняської діяльності кафедри цілком відповідає вимогам сучасної медичної вищої освіти і є органічною складовою освітньо-професійної та освітньо-наукової програми, а набуті особою у процесі навчання компетентності можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти у будь-якого випускника вищого медичного закладу.

Мікробіологію, вірусологію та імунологію (загальну і спеціальну) студенти II курсу стоматологічного факультету вивчають протягом III-IV семестрів, II-III курсів медичного факультету – III-V семестрів; це стосується і студентів факультету підготовки іноземних студентів. В III семестрі закладаються базисні теоретичні основи із загальної мікробіології, вірусології та імунології з одночасним оволодінням студентами навичок і вмінь, які студенти мають змогу відтворити на практичних заняттях. В IV семестрі (для студентів медичного факультету і в V семестрі) студенти усвідомлено застосовують свій досвід, практичні компетенції на конкретних тематично означених заняттях в учбових кімнатах, імітуючи умови мікробіологічної лабораторії. І якщо в III семестрі ще переважає комплекс традиційних (класичних) методів навчання у сукупності з новітніми, то в IV-V семестрах – переважають, а бажано виключно, інтерактивні форми навчання. Підключення до співпраці викладача і студентів інших підструктур освітняського середовища кафедри дозволяє перетворити навчальну ситуацію в ситуацію особистісного розвитку студента. При цьому вивчає мий предмет виступає в якості засобу професійно-особистісного розвитку, а вирішення ситуації сприяє набуттю особистого досвіду і відповідних типів професійної компетентності. За таких умов навчання на кафедрі є процесом самореалізації та самоуправління.

Особистісно-розвиваючі ситуації мають за мету перетворити потенційні можливості особи в реальні функції. При створенні таких ситуацій приходиться враховувати, що на практичному занятті в одній і тій же навчальній ситуації знаходиться не менше 12-15 студентів, т.б. особистість студента навчається не індивідуально, а колективно. Тому у вищій медичній освіті все ширше і ширше впроваджується такий інтерактивний метод як метод малих груп. А саме, студентів в межах однієї академічної групи викладач об'єднує у маленькі групи з двох, трьох, п'яти осіб, з парною або непарною кількістю членів підгрупи, усередині яких «свій» тип взаємодії, «свої» позитивні і негативні сторони. Організація навчання методом малих груп має певну специфіку. В зв'язку з цим можливі різні підходи для співпраці викладача і студента. Перший полягає в тому, що на підставі результатів педагогічної діагностики викладач виділяє студентів з подібними проблемами особистісного розвитку і створює для них відповідні навчальні ситуації, зокрема, формує одну чи кілька лабораторних груп. Другий (індивідуальний) підхід можливий, якщо особистісна проблема студента є очевидною для викладача, або студент сам звертається за допомогою. Наприклад, студент має слабкі комунікативні навички, не вступає в діалог, через надзвичай-

ну розгубленість не може дати відповідь на питання. Тоді викладач сумісно зі студентом розглядає різні способи подолання проблеми, сумісно розробляють відповідний план, і, як рівноправні партнери сумісно впроваджують його в життя. У досвідчених викладачів кафедри розроблено кілька варіантів для подібних ситуацій (відповіді студента на задалегідь визначені питання як перший крок подолання проблеми; доповіді; реферати; самостійна постановка питань під час ділової гри; виконання індивідуальних практичних завдань аудиторно або позааудиторно та ін.). Таким чином, через додаткові ситуації розвивається важливий особистісний компонент професійної компетентності студента. Третій підхід заснований на залученні кожного студента в усвідомлений професійно-особистісний розвиток через виявлення його інтересу до питань само розвитку, ідеалу справжнього лікаря, відповідальності, вміння аналізувати свої досягнення та невдачі в кожному навчальному модулі і т. д.

Важливе значення для успішної реалізації педагогічної взаємодії мають перші 2-3 заняття з призначеними за розкладом групами, під час яких викладач із врахуванням рівня знань студентів та їх особистими якостями вступає у співпрацю з кожною конкретною групою і визначеною в ній підгрупами. Як досвідчений фасилітатор він вступає у своєрідний симбіоз зі студентами групи під час їх перебування в освітньому середовищі кафедри (від самого початку навчального процесу до закономірного його завершення). Саме від майстерності викладача-фасилітатора буде залежати початок співпраці, динаміка розвитку і успішне її завершення, формування діяльної позиції студентів в процесі навчання, що буде сприяти становленню досвіду цілісного системного бачення професійної діяльності, системної дії в ній, вирішення нових проблем і задач. Форми навчальної роботи за цих умов: фронтальна, групова (ланкова, бригадна, кооперовано-групова, диференційовано-групова) та індивідуальна. Ці форми викладач використовує в навчальній діяльності як засіб розвитку компетентностей у студентів і оптимально сполучає їх в залежності від складу групи та етапу здійснення навчального процесу.

Суб'єкт – суб'єктивна співпраця по формуванню теоретичних базисних знань та оволодіння практичними навичками та вміннями із загальної мікробіології, вірусології та імунології відбувається з урахуванням особливостей кожної конкретної групи та їх підгруп, які були діагностовано на перших заняттях, і здійснюється через низку педагогічних прийомів та форм ведення практичних занять (діалогічні та аксіологічні підходи, вектор на лідерів, багатостороння комунікація, ситуаційні задачі, проблемні ситуації, використання сучасних комп'ютерних технологій, виконання практичних завдань, облік одержаних результатів роботи та заповнення протоколів з відповідними висновками, тощо). На практичних заняттях зі спеціальної мікробіології, вірусології та імунології відбувається підвищення мотивації студентів при виконанні кожною підгрупою певних індивідуальних практичних завдань за визначеною темою з наступним обліком результатів і нотуванням висновків в

протоколах, а рівень вже попередньо набутих практичних вмінь і навичок вдосконалюється, що сприяє формуванню необхідних компетенцій з мікробіологічної діагностики інфекційних захворювань. Для підвищення ефективності професійно-особистісного росту студентів викладач продовжує удосконалення розпочатої співпраці, а отже розширення меж освітнього середовища кафедри, «додавши» до вже впроваджених інші сучасні педагогічні технології, зокрема, ділові ігри, індивідуальний розв'язок ситуаційних задач, евристичні методи вирішення креативних задач. На практичних заняттях з мікробіології, вірусології та імунології після ретельної попередньої підготовки викладачі цілком можуть використати метод мозкового штурму, кейс-метод, метод евристичних питань, метод вільних асоціацій, метод емпатії (особистої аналогії), метод синектики та інші.

Звісно, що домінуючим компонентом модернізованого процесу навчання майбутніх лікарів має бути корелятивна залежність від поза аудиторної самопідготовки з кожної визначеної теми, організація якої знову ж таки пов'язана з довірливими умовами суб'єкт – суб'єктивного партнерства (консультації, вільний доступ до інформаційної бази кафедри, робота з методичними матеріалами, розміщених на паперових або електронних носіях, складання алгоритму виконання певних практичних завдань, аналіз новітніх даних з теми). В такому руслі організується і поза аудиторна самостійна робота студентів за темами, які не розглядаються на практичних заняттях. У зв'язку з цим повстало питання про розробку і реалізацію на кафедрі різних моделей самостійної навчальної діяльності з традиціями відкритих захистів результатів, про надання студентам осучаснених практично дієвих методичних матеріалів, культивування атмосфери змагання, тьюторства, супроводу і підтримки студентів при високому і узгодженому рівні вимогливості і компетентності викладачів.

Однією із провідних форм навчання в медичних вузах, незважаючи на новітні інформаційно-педагогічні технології, і досі залишаються лекції. Через наявність низки переваг перед іншими формами організації навчального процесу лекції мають такі функції, які збагачують педагогічну діяльність і розширюють можливості практичної реалізації складових сучасної моделі професійної медичної освіти. Всі лекції на кафедрі за тематичними планами унаочнені традиційними засобами та мультимедійними презентаціями, і це не межа. Проте роль лекції як складової технології реалізації компетентнісного підходу в навчанні заслуговує на окремий розгляд.

Формування професійно-особистісних якостей студентів прогресивно підвищується при застосуванні контролю результатів навчання. Контроль повинен бути всебічним, т.б., незалежно від видів, етапності, технічної оснащеності та структуризації, контрольні заходи враховують не тільки об'єм набутих знань, але й їх глибину, усвідомленість, науковість, систематичність, міцність, оперативність, сполучення теоретичних питань з умінням їх репродукції при виконанні практичних завдань, оцінку практичних вмінь та навичок в дієвій ситуації. На кафедрі

запроваджено систему контролю знань студентів із занесенням результатів в особисті документи. Для діагностики рівня підготовки студентів з мікробіології, вірусології та імунології на кафедрі застосовані наступні засоби: тестування (комп'ютерне і на паперових носіях), усна відповідь, розв'язування ситуаційних задач за кожною вивчаємою темою, визначення тематичними планами з дисципліни, організація і проведення лабораторних досліджень з наступним трактуванням та оцінкою їх результатів, контроль практичних навичок.

Вважаємо за доцільне розробити дієву схему моніторингу динаміки освітнянського середовища кафедри, яка буде містити інформаційно-аналітичний блок та управлінський блок. В інформаційно-аналітичний блок для кожної підструктури кафедри (навчально-методична, наукова, матеріально-технічна, комунікативна, виховна) бажано ввести показники, які відображають ефективність впливу освітнянсько-

го середовища кафедри на партнерські взаємодіючі учасників навчально-виховного процесу та розвиток професійно-особистісних якостей студентів. Аналіз результатів за цим блоком дозволяє виявити сильні позиції та провести корекцію за умов виявлення слабких позицій. За результатами показників управлінського блоку можливий вибір варіантів впливу на підструктури освітнянського середовища кафедри та розробку оптимізуючих заходів.

**Висновок.** Таким чином, опанування сучасними педагогічними технологіями та сміливе їх впровадження в освітнянське середовище кафедри сприяє підвищенню якості партнерської співпраці викладач-студент, формуванню у студентів ключових компетенцій з дисципліни, а отже позитивній динаміці розвитку їх професійно-особистісних характеристик, дієвому формуванню їх пропедевтичного мислення.

### Література

1. Golovyatenko T.A. Sub»yekt-sub»yektivnoye vzaimodeystviye uchastnikov pedagogicheskogo protsessa v novoy kontseptsii vysshego professional'nogo obrazovaniya / T.A. Golovyatenko // Vestnik. – 2013. – № 1. – S. 117-120.
2. Mudrik A.V. Sotsializatsiya cheloveka: uch. posobiye / A.V. Mudrik. – M.: Akademiya, 2006. – 304 s.
3. Ravchina T. Dnyal'ninst' vkladacha vishchon' shkoli u kontekstn suchasnoy fhilosophni osvnti / T. Ravchina // Vnshnik L'vns'kogo univrsitetu. Sernya: pedagogichn nauki. – 2003. – Vip. 25, ch. 3. – S. 11-22.
4. Teoriya obucheniya. Pedagogika: pedagogicheskiye teorii, sistemy, tekhnologii: uch. posobiye / S.A. Smirnov, I.B. Kotova, Ye.N. Shiyarov [i dr.]; pod. red. V.A. Slstenina. – M.: Akademiya, 2002. – 576 s.
5. Fnlonenko M.M. Metodika vkladannya u vishchny medichny shkolin na zasadakh kompetentnnsnogo rndkhodu: metodichnn rekomendatsnn dlya vkladachny ta zdobuvachny naukovogo stupenyu doktora fhilosophni (PhD) VM(F)NZ Ukraini. / M.M. Fnlonenko. – K.: «Tsentri uchbovon' Interaturi», 2016. – 88 s.

### ПРО НАСТУПНІСТЬ ЗМІН ОСВІТЯНСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА КАФЕДРИ МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

**Звягольська І. М.**

**Резюме.** У статті висвітлені окремі питання щодо вибудови освітнянського середовища вишого медичного загалом і кафедри мікробіології і вірусології зокрема в умовах компетентнісного підходу підготовки майбутніх фахівців. Окреслені головні напрями формування професійно-особистісних якостей студентів під час навчально-виховного процесу згідно до вимог сучасного Стандарту вищої медичної освіти.

**Ключові слова:** освітнянське середовище, навчально-виховний процес, компетентнісний підхід, компетентності, педагогічна взаємодія, інтерактивні методи.

### О ПРЕЕМСТВЕННОСТИ ИЗМЕНЕНИЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ КАФЕДРЫ МИКРОБИОЛОГИИ, ВИРУСОЛОГИИ И ИММУНОЛОГИИ В УСЛОВИЯХ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА ПОДГОТОВКИ МЕДИЦИНСКИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

**Звягольская И. Н.**

**Резюме.** В статье рассмотрены некоторые вопросы организации образовательной среды высшего медицинского заведения в общем и кафедры микробиологии и вирусологии в частности в русле компетентностного подхода подготовки будущих специалистов. Очерчены главные направления формирования профессионально-личностных качеств студентов в процессе учебно-воспитательной работы в соответствии с требованиями современного Стандарта высшего медицинского образования.

**Ключевые слова:** образовательная среда, учебно-воспитательный процесс, компетентностный подход, компетентности, педагогическое взаимодействие, интерактивные методы.

### ON CONTINUITY OF EDUCATIONAL ENVIRONMENT CHANGES AT THE DEPARTMENT OF MICROBIOLOGY, VIROLOGY AND IMMUNOLOGY IN CONDITIONS OF COMPETENCY BASED APPROACH OF MEDICAL SPECIALISTS TRAINING

**Zviahol'ska I. M.**

**Abstract.** The present day tendencies in the development of the world economy and labor market demands require intensive development of subject-subjective relations between the participants of educational process, which is possible only providing practical implementation of the subject-activity educational paradigm. Therefore, the previously established model of professional medical education requires significant changes in the pedagogical theory and practice of teaching educational process, which includes a complex of contemporary approaches and technology innovations in the education system compatible with the present day requirements.

In this regard, the transformation of teacher's superposition and subordinate student's personality into equal participants of the educational process, partners in cooperation is the modern approach for solution of the main present-day task of the higher education. Such approach provides not only teaching and educational aspects, but also develops such qualities as mobility, dynamism, constructiveness in students; it actualizes and stimulates the general and professional development of the student, provides conditions for personal effective competences and self-actualization improvement at present and in future.

Personalization and communication are the effective approaches for implementation of the pedagogical interaction process, which require personal experience of the teacher. The effectiveness of pedagogical interaction considerably depends on the teacher's ability to be reflective, as well as the creation of communicative situations in the educational process.

The basic principles of the structural formation for the modern model of professional medical education, the stages of competence creation of a medical student and the content of new curricula in discipline were considered while establishing the educational environment at the Department of Microbiology, Virology and Immunology. Under these conditions, the "adapting" process of students' educational activities is being implemented, considering the real circumstances while mastering practical skills and abilities on the basis of theoretical training on the discipline "Microbiology, Virology and Immunology", which is one of the leading in the system of preclinical training of future specialists. Cooperation of teacher and students is improved by participation of other subdivisions of the department educational environment, which enables to transform the educational situation into student's personal development situation. In this regard, the studied subject is a means of professional and personal development, and situation solution makes it possible to acquire personal experience and corresponding types of professional competence. Such training conditions provide the self-realization and self-management process at the department.

Therefore, the interactive method of small groups is widely being implemented in the higher medical education nowadays.

The first 2-3 classroom studies with scheduled groups are important for successful implementation of pedagogical interaction, when the teacher cooperates with each group and defined subgroups considering the level of students' knowledge and their personal qualities. As an experienced facilitator, teacher enters into a kind of symbiosis with the students of the group during the whole period of educational process at the department. The cooperation with the students, development dynamics and its successful completion, formation of the active student's position in educational process depend on the skills of teacher-facilitator. This will provide experience formation of integrated vision in professional activity, solving new problems and tasks. In these conditions, the teacher uses various forms of educational activity as a means of developing the students' competences and optimally combines them depending on the group and the stage of the educational process.

The dominant component of the modernized educational process for the future medical specialists should be the correlative dependence on individual self-training on each specific topic, which includes confidential conditions of the subject-subjective partnership (consultations, free access to the information base of the department, the use of guidance paper materials as well as e-resources, compiling the algorithm for certain practical problems solving, analysis of the latest data on the topic). The independent work of students on topics, which are not studied during practical classes is organized in the same way. In this regard, the question on development and implementation of various models of independent educational activities at the department, including the traditions of results presentation, provision of modern practical methodological materials, creating the competition atmosphere, tutoring, supporting students at a high and coordinated level of teachers' exactingness and competence has arisen.

Formation of professional and personal qualities of students progressively increases while using the complex of control measures, that take into account not only the acquired knowledge, but also their depth and breadth, understanding, scientificity, consistency, systematicity, efficiency, the combination of theoretical questions with the ability to reproduce them when performing practical tasks, evaluation of practical skills and abilities in real situation.

Thus, mastering modern pedagogical technologies and their implementation to the educational environment of the department makes it possible to improve the partner cooperation between the teacher and student, provides formation of key competencies in discipline, and consequently, the positive dynamics of their professional and personal qualities, and effective formation of their professional thinking.

**Keywords:** educational environment, educational process, competency based approach, competences, pedagogical interaction, interactive methods.

Стаття надійшла 28.10.2017 року